

Шляхі беларускіх дзяцей у вапошнюю вайну

(Праця з папярэдняга нумару)

ПАЧАТКІ

Цераз некалькі дзён мы перайходзім у іншыя баракі. Цяпер чумесім тут быць кам у самастойнай беларускай калені. Баракі тут распластованы скраю лягеру ў форме вялікага чатырохкутніка й роўбяць уражанье асобнага лягеру, тымболы, што ў уваходна брама ту асобнага, толькі для гэтага блёку. На абышыным пляцы пасядэзіне блёку растуць дрэвы, а вольнёныя прасторы між імі зашынаныя сеткамі для маскаванія. Нашае ў самы поўдзень тут заўсёды прыемны напоў-засен.

Пры размеркаваныі баракаў дзеци дабравоца групамі па 50 паводле сваіх жаданіні. Дзячынты займаюць адзін бок лягеру, а цераз пляц наспураць — хлопцы. Мы цяпер ужо займаємось толькі хлопцамі. Для апекі над дзячынамі прыслалі сюды некалькі кіраунічак гілераўская моладзі. Да гэтых новых апекунікаў беларускіх дзяцей мы спачатку адносімі засыцягай. Гэта — Немікі, дзецы Смаленскіх «спынялістах»!..) Гэтая групка смаленскіх «мяшчанча» значна розніца ад сялянскіх дзяцей. Ня лічачы таго, што яны расель ў горадзе, некаторыя зь іх яны памятаюць сваі бацькоў і ўзгадоўваюць дзіцячыя дамох. Пару з іх ужо курыць. Ад іх няродка чуваць і рапескую ляйнку. Наагул-ж, трывоюцца яны свабодна, да кірауніку ўзвишаюцца на «ты», ды нічым не прымаюць. Маём зь імі спачатку шмат клопатаў, тымболы, што іншыя дзеци скардзяцца на іх. У далейшым аднак усё наладзіцца і смаленчуки на будзь розніца ад іншых ні сваёй мовай ні сваёй ветлівасці.

Шмат з гэтых дзяцей ня ўмее ні пісаць, ні чытаць. Бальшыні-ж была свайго часу ў першай, другой і трэцій, а некаторыя і ў чацвертай клясе пачаткове школы, але ўжо даўно не памятаюць, амаль усё забылі.

Звяртае на сябе ўвагу стан здароўя гэтых дзяцей. Хоць худыя й выгладзены, ды перажыўшы ўсю трагедью выназу, яны трывоюць надзывчайна, і апрача штодзённых дробных выпадкаў, якія пакалечаныя нагі ці парэзаныя наожом пальца, яны абалотна хворых. Навет адміністрацыя дзівіцца, што пры тысячай масе дзяцей, амбулаторыя амаль пустую.

«ДАДОМУ Ў ГЭТЫМ ГОДЗЕ НЯ ВЕРНЕМСЯ»

Ліпень прыносяць з сабой цяжкія пэўхалігічныя перажыванні. Чытаем у газетах камунікаты аз забыцці Савецкага Хутка паўстает і мясцовай амбулаторыі, тамі Менску, Слуцку, Полацку, Маладзечнай і мядзвінай сястра ды якія ёніца із ізліца з домам, — кака адзін. Заўтра чучуваньнім адносяцца да сваіх малых іншыя. А потым... яны Беларусь ужо па-за фронтом. Нейкія дзеінае, новае пачуццё. Як-ні-як, але да гэтага часу, хоць здроцк, прыходзяць лісті з дому і ўсё-ж была, хоць і неабсанаваная, мален'кая надзея... А ецца ад 8 да 14 гадоў. Сядр-жак дзялчут цяпер: дом і мы — два розныя сьветы.

НАШЫ ДЗЕЦІ

Як ужо гаварылася, веck іхны хіста- цяпер: дом і мы — два розныя сьветы.

Г. А. Такаеу

Аб Бэрый, Керэнскім, рэвалюцыі й контэррэвалюцыі

(Праця з папярэдняга нумару)

15. Што такое «нацыянальная міншынія»? нацыянальная міншынія» даўным даўно выжылі з палітычнага лексыкону. Ені, гаварачы «моцныя прамовы» ў карысць сава- міншыні мусіць аўтаматычна аддзяліцца ад Россіі, калі будзе павалены маскоўскі ўрад, — галоўным аратарам гэтай групы быў Аўгуст Гегечкоры; другая група на- стойвае на тым, каб будучыні розных на- цыянальнасцяў у сярэдзіне ціперашніга СССР была вырашана пілебісцы- там пасля вызваленія дзяржавы, — я належу да гэтай групы і на канф- ронцыі ў Мюнхене сказаў моцную пра- мову ў карысць сава- міншыні на- роду!

Так піша Керэнскі ў сваёй «новай тэ- орыі». Вонкава можа паказацца дзеўнім: якое дачыненіе ўсё гэта мае да справы Бэрый? Але фактычна мы тут усту- ра- чаемся з канцепцыямі, што так і наво- дзіць на думку: адзінай японіяй пры- слуга, якую наці дзяржавы дзеяч мог- бы яшчэ зрабіць расейскуму й нерасей- скім народам СССР, гэта пайсці ў цену, погасціць умешаванца ў непасльскім спрэве. Тут мы бачым фантачную на- важанасць палітычнага рэакцыянара- хапаца думкаю ў целам за адъяслае. Назад, толькі назад, як можна далей на- зад, абы не напад! — вось што аба- знае распісфраваныя цытаванай фор- мулы. Амэрыка? Закрыць Амэрыку! СССР? Закрыць СССР! УССР? Скаса- вар! Нашы і народы СССР! Нашае іх на- цыянальным міншынім! Саюзныя ў аўтамонімі тэртыріі? Параэзець на «расейскія вобласці»!

Але спадар **НАЗАД**зісты гаворыць на сучаснаю расейскую мову. Яго «нація-

нейкім чынам апынуліся дзяве, што ме- лі каля 16—17 гадоў. Яны ўжо тут шмат апікуюцца найменшымі, а ў будучыні, ўсім лягеры. Як ія дзіўна, але навет пасыль заканчэнні адвездных курсаў, тыя дзецы, мясцоўшасць якіх былі ўжо акупаваныя да гэтага савецкага насту- пу, толькі цяпер пачынаюць поўнасцю

разумеца гэты факт. Аднаго дня, калі я

чытаю газету, колькі хлапцу падыхо-

дзіць і просіць ім перакласці навіны з

усходнія фронту.

— Дык што-ж цяпер, — пытается

адзін з іх, — дадому ўжо хіба ў гэтым

годзе я вернемся?

— Хіба што не, — адказваю.

Гэты новы падзеі нейкі час прыгні-

тальна адбываюцца на настроі дзяцей.

Але цяпер яны пачынаюць паставува-

пераключацца на новую канцепцыю:

треба чакаць канца вайны й толькі тады можна будзе пaeхаць дадому. У

які-ж спосаб гэтага вайны мае законіч-

ца — іх гэта не абходзіць.

НАШЫ ЗАНЯТКІ

Лягер Капен лічыцца толькі пераход-

ным. Тут дзеци мусіць перадусім адла-

чыць, набраць сілаў, звыкніцца із сва-

ім новым палажоннем, а таксама зды-

лены работнікі ўцільсыравіны, калі ся-

род браку ўбачылі зусім новыя кнігі Гор-

колькасці псеуцца...

Грызуны — вораг № 1 савецкае кнігі

«Треба сказаць, што складзкі памеш-

канік не зайдёды адпавядзяюць свайму

прызначэнню. Але навет і ў тых умо-

вах, якія ёсьць у вобласці, можна да-

сагніць значна лепшыя вынікі, калі пагаспадарску, беражліві ставіцца да

каждай кнігі, пілікату, брашуру. При

жаданні можна паглядзіць ад пасвані-

ні тэлькі кнігі. Ня так ужо цікава зын-

шчыць на складах і ў кнігарнях грызу-

нou, каб яны не пасвалі літаратуру. Але

нікто не падумаш зрабіць гавету

гэтым палаціяй і нападаем на парты-

гаты...

На сыгнал Міністэрства культуры

«Управа кніжнага гандлю Міністэрства

культуры БССР дазволіла абласному

кніжнаму гандлю сыпісаць старыя пад-

ручнікі і іншую ўстарэлую літаратуру.

Але на так зразумелі гэта распара-

дзінне ў Берасці. Яго ўспрыялі як

сыгнал сыпісаць на толькі сапсанавую

і ўстарэлую літаратуру пілікаты, але

то, што робітнікі на зделолі прадаць

пакупніку. У выніку замест 350 тысяч

рублёў было сыпісаны рознай літаратуры

на 1 мільён 655 тысяч рублёў... Кніг,

якія навет на трапілі на паліцы мага-

зываць, на складзе № 2 сыпісаны на суму

140 тысяч рублёў!»

Новыя кнігі на «уцільсыравіну»

«У гандлю ўцільсыравіну неаб-

ходна было здаць Берасцейскай кантро-

ры ўцільсыравіні. І як-ж быті зъдзі-

ў УССР зядуляюцца Расейцы, а не Укра-

інцы. Але хіба-ж УНРада перашкаджае

тварыць ім свае арганізацыі?

17. У чым рэакцыйная сутнасць

мовы Керэнскага?

Калі, аднак, іншыя «вывозліўнікі»

прадаўжайць бунечь аў «нацыянальных

міншыніх» у старым разуменіі слова,

дыша гэта абазначае адно з двух: або яны

не разумеюць предмету сваіх меркавані-

й, — тады які-ж з іх дзяржавынія й

папялічныя дзеячы(!), або разумеюць,

але **съядома** тлумачаць аў нацыяналь-

ных міншыніх, каб хоць такім шляхам

павярнуць кола гісторыі назад, каб хоць

гэтым рэстаўраваць дарэвалюцыйныя

або часу Керэнскага падаці ў нацыя-

нальнім пытанынам, каб дзея захаван-

ня нікому й нічому непатрэбнай адзінай

і непадзельнай імпрыбы груба перацыр-

нуль тое, на што народы ніколі болей на

згодзіцца. У гэтым — рэакцыйная сут-

насць мовы Керэнскага.

Існуе наўку «Лёгіка», якой вучаньц

цяпер нав

Кнігапіс

,Святая Эванэлія і Апостальскія Дзеі“

НЕРАКЛАУ І ПАДАУ ВЫЯСНЕНЫНІ Кс. др. ПЕТР ТАТАРЫНОВІЧ, РЫМ, 1954, БАЧ. 636.

«З гарачай думкай прыслужыцца Божай хвале і здароваму духова-адраджэнскому постуцу беларускага народу выдаём гэты восьмийні пераклад Святой Эванэлій Апостальскіх Дзеяў».

Гэтым словамі пачынаецца прадмові «Ад перакладчыка й выдаўца» гэтае цэннае кнігі ў беларускай мове. Ужо кратка ў павярхону перагледзешы кнігу, можна быць пэўным, што яе перакладчык і выдаўец, шырака ведамы ў шмат заслужаны беларускі рэлігійны і нацыянальны дзеяч, кс. др. Пётр Татарыновіч узапраўды шмат «прыслужыцца Божай хвале і здароваму духова-адраджэнскому постуцу беларускага народу».

Перш за ёсць, на што трэба звязнуць асаблівую ўвагу, гэта саліднасць і правітасць, з якімі перакладчык выкануў сваё заданне. Пераклад быў зроблены, як даведаемся з прадмовы, не з якога-небудзь аднаго, больш перакладчыку даступнага, першаўзору. Перакладчык, прыняўшы за аснову лацінскага тэксту Новага Запавету, наўкузу апрацаваны ў выданы праф. Папескага Біблійнага Інстытуту. А. Аўгустам Мэркам у Рыме ў 1944 годзе, выкарыстаў пры перакладзе змарнаваны акупантам выданы напярэдадні апошніх вайны ў Вільні ў 1939 г. пераклад кс. мгр. В. Гадлеўскага, а таксама адзін тэкст у італьянскай і адзін у французскай мове.

Асабліва цікінстві ў гэтым выданыні звязана з пачынаючыя перакладчыка мени зразумелых месцаў як у Эванэліі, гэтак і ў Апостальскіх Дзеях. Яны здаймаюць прыблізна адну трэціню часць кнігі і робяць яе даступнай і больш цікавай для шырокага кола чытачоў нават з нізкай асветай.

Трэба падчыркнуть, як дадатні бок выдання, і тэхнічнае афармленне. Кніга надрукаваная на добрай паперы, якая была скліканая ў 1926 годзе ў Менску, выказаўшася за пераход з кірыліцы на лацінку, як адзіны беларускі шыфт, што ў 1929 годзе, калі пачаўся першай хвалі пераследвання беларускай нацыянальной культуры ў БССР, было закваліфікована бальшавікамі, як шкодніцтва ў адні з пробаў штучнага адарвання беларускага культуры ад рабства.

Кс. др. Татарыновіч, як ведама, у сваіх рэдактарскай і выдавецкай практикцаў ўвядзіў на малу інавацыю ў беларускую літаратурную мову з мятою ачынення ў аднаго-другага, на ягоную думку, іншага. Са-мо гэтае імкненне ініцыятуў трэба толькі пачынаць, хадзіць па зусім «рэформамі» перакладчыка можна згадаць. Аднак увядзенне ім у пераклад чиста беларускай і ў народзе нашым першынай формы слова «еванэлія» за-

мест перанятай з расейскай мовы я афіцыяльна ўжыванай нашым духавенствам, асабліва праваслаўным формы «евангельле», трэба ўважаць за правільнасць яе карыснасць.

Кніга надрукаваная беларускай лацінкай. Кс. др. Татарыновіч, выданыні гэтае кнігі, а таксама выпушкаючы ад даўжэшага часу беларускі грамадзка-рэлігійныя месціны часапіс «Зыніч», звязана з адзінм, што яе перакладчык і выдаўец, шырака ведамы ў шмат заслужаны беларускі рэлігійны і нацыянальны дзеяч, кс. др. Пётр Татарыновіч узапраўды шмат «прыслужыцца Божай хвале і здароваму духова-адраджэнскому постуцу беларускага народу».

Лацінскі шыфт мае ў нас вельмі багатую традыцыю. Ён быў выключным для першых твораў беларускага адраджэнскага літаратурнага, ім быў друкаваныя вершы Яна Чачота, творы Марцінкевіча, першыя выданыні «Дудкі беларускі» і «Смыка беларускага» Багушевича. І толькі ў першыя нашаніцкія кірыліцы пачынае пераважаць над лацінкай, хадзіць апошнія захавала сваё права. Гэтак калі першыя зборнікі выдаўшася ў 1908 годзе кірыліцай, дзе наступныя ягоны зборнікі «Гусілья» паявіўся ў 1910 годзе лацінкай. Газета «Наша Ніва» ў некаторых гадох друкавалася асбона кірыліцай і адзін у французскай мове.

Пачынальна падзелу Беларусі падажыне зъянілася. У ўсходнія часці Беларусі, з якой была ўтвораная БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасці ўзделынікаў Беларускай Акадэмічнай Канферэнцыі дзеялі звязацца з афармленнем кнігі, якія была ўзведзены ў БССР, задэржаным стаўшы шыфт кірыліцай, хадзіць сярод многіх беларускіх культурных дзеячоў існаваў пагляд, што для Беларусі больш кірыліснік і мэтагодным звязацца шыфт лацінскі. Гэтак вілікай колькасц

Шляхі беларускіх дзяцей у вапошнюю вайну

(Закаччыны з 2-ой бачыны)

емся і... пачынаецца. Жыцьцё дагістарычных людзей, Усяслав Чарадзе, Вітаўт, народныя падстаны, Каліноўскі, — востэ гэтыя апавяданні. Тут на трэба гісторычных дэталяў, але затое часамі трэба ўвесьці, хоць і на гісторычныя, дыялагі між гэроімі іхнімі ворагамі, трэба як у фільме показаць прабег тае ці іншасі бітвы, траба ведаць, якога гэроія пахваліць, а якога зганаць.

Адным словам — такое апавяданне мусіць расказвацца, як яны самі праслі, і агул сувязь паміж гэтымі думамі лягера-«страшна», і «съмешна», і «жаласна». Не агледзімся, як ужо й на вячэру трэба ёсьці. А для заўтрашняга дия ёсьць ужо Каліноўцай з Маскалямі.

Пасыля вячэры часамі ўсе групы збіраюцца разам на съпевы. Вывучаюцца й съпявачыца беларускія народныя і патрыятычныя песні. Зразумела, пачынаем ад «Люблю мой край». Дзяўчата-ж нярдока пасыля заняткай збираюцца са мі меншымі групкамі й съпявачыца розныя народныя песні. Рэпартуар іхні здаецца нявычэрпным. І здараецца, што цягнучы якуюсь сумную молэштво, у адной з іншых пакажушы сълзы, а тады ўжо гэтым заражаютца і іншыя, молэштвамі абрываюцца й групка разыходзіцца ўсхліпаючы. Тады ўжо траба ўважаць, каб побач ня было хлопцаў, бо гэтыя «мужчыны-героі» адразу-ж пачынаюць насміхатца з «бабаў».

СЯБРЫ АД'ЯЖДЖАЮЦЬ

Прыблізна ў другой палове ліпеня прышоў загад накіраваць чатыры групы хлапцоў і чатыры групы дзяўчын, разам 400 асоб, у суседні Дэссаў, дзе яны маюць жыцьць у лягеры Вэркгайл Норд III. Кіраўнікі гэтых груп, Стас С., Ігнат Ш., Міхась С. і Васіль Ч. маюць ехаць разам з імі.

Тыя, што астаюцца, з аднаго боку зайдзісціць ад'яжджаючым, бо ў Дэссаў маюць выдаць дзяцям СБМ-аўская формуза; з другога-ж боку — усім вядома, што ў Дэссаў вельмі небясьпечна ў часе налётаў.

І вось цераз пару дзён, з того самага глухога прыстанку ў лесе, дзе колькі тыдняў таму ўпоцемках выладаўлася тысячына маса галодных і змучаных дзяцей, ад'яжджаючы у Дэссаў зарганізаць групы, весела махаючы рукамі на развязванне тым, што астаюцца.

Лягеры заўважна пацішоў і аж да вечара адчуваюць ўсёды гэты настрой развязвання.

Прайходзіць яшчэ колькі дзён і да нас прыяжджаюць госьці: Ігнат Ш. і Васіль Ч. Яны прывозіць з сабой таксама цы. Цяпер частку дагляду за групай двух хлапцоў, якія хочуць спэцыяльна заўсёды можна было пакінуць на іх. Прыкладам, у мабіл групе выбіўся напе-

ца на новым месцы. Трэба было бачыць, рад Міхась С., якога група выбрала з якой важкай мінай у сваіх новенікай сіней пракоўнай вонраты расхаджалі на лягеры гэтыя два хлопцы. Яны ўжо зверху паглядалі на сваіх учрайцівых сібліроў. Іхная вонратка, раскласы, але затое часамі трэба ўвесьці, хоць і на гісторычныя, дыялагі між гэроімі іхнімі ворагамі, трэба як у фільме показаць прабег тае ці іншасі бітвы, траба ведаць, якога гэроія пахваліць, а якога зганаць.

АЛЯРМЫ І БУДНІ

Ад'ядз вясмёх групай нічым не зъмініў нармальнага жыцьця лягера. Цяпер аднак пачынаюцца штораз часцей чатыры алярмы, а ў часе іх забаронена займацца вонкі лягера. Забарона матываеца, што дзесьці недалёка ёсьці супрацьпастранан артылерый й у выпадку ейнага агнія па самалётах, навокал падаюць адломкі артылерыйскіх ядраў. У пачатку жнівеня прыйшла вестка, што ў лягеры прыбыла група кіраўнікоў Хутка зрэштай ад гэтым пераканалася ѹ і кіраўнічак СБМ, сувакаваных з Беласамі. Аднойчы будучы із сваіх групай русі, дыя якія маюць абрывіц апеку над дзяцьмі. Мы маем быць адасланыя на зад у свой адзіл. Але адказваецца, што наша аддзелу ў Мальце ўжо ніяма: частка хлапцоў з яго пайшла на савецкі фронт, іншыя далучаныя да новых фармацій. Перш яшчэ, чымся прыхадзілі на новыя кіраўнікі ѹ кіраўнічкі, я атрымала загад пераехаць у Дэссаў — Вэркгайл Норд III. Тут ужо праца з групай мела кіраўніцтва.

(Працяг будзе)

А. Галубіцкі

ШУКАЮЦЬ

Віктоля Губэрт шукае сваіх сыноў: Браніслава з 1919 г., Францішка з 1926 г. і Станіслава з 1922 г., якія паходзяць з вёскі Гарбачы (Случчына). Апошнія весткі ад першых двух былі перад капітуляцыяй спад Прагі. Весткі ласкава просям слыча на адрыс Згуртавання Беларуса ў Аргентыне:

Asociación Bielorusa en Argentina
Buenos Aires
c. Coronel Sayos 2877,
Valentín Alsina

*

Сына Уладзімера Олейніка, які выехаў з дому ў 1944 г. у Нямеччыну, у 1945 г. быў у Бэрліне ў Беларускім Штабе, а ў 1950 г. быў у амэрыканскай вартаўнічай кампаніі, — шукае Сава Олейнік з слая Чучавічы Лунінецкага пав., які быў лясынком у Дуба ў 1939 г. Весткі слыча на адрыс:

Mr. Sawa Oleynik, 2111 16-th Ave SO.
Minneapolis 4, Minn. U. S. A.

най кіслаты. Была пабудавана вялікая колькасць водных помпав, каб зменшыць карыстнанне водой з каналам. Савы мадэрныя сяродкі, як фільмы і радиё, павучали сляянія бенебіспечыці і спосабах змагання з хваробай і прафіляктыцы перад ёю. Усё гэта акціўны кіруе эпіскі спэцыялісты др. Нэтуіг Аўяд і ягоны супрацоўнік Амэрыканец дар Шэйл. Іх галоўная гаспада месціца ў раздзе бараўкай, дзе праводзіцца даследвальная праца. На картах азначаюцца месцы, дзе былі знайдзены небясьпечныя сілімакі, там-же абазначаюцца ўжо ачышчаныя каналы і правераныя хаты жыхароў. Сюды прыходзіць хворыя на ўколы і прыўкі. Да дэзынфекцыі ўжываюцца мяшкі, напоўненныя кристалічным сярчанам медзі, якія цягнуцца па каналах супраць цячэння. Вада ахваробаўшца пры гэтым на сіні колер. Сілімакі гінучы.

Адным з танных пасыпковых спосабаў зьнішчэння сілімакоў ёсьць зацвашанье ў каналах пальмовых галінаў, на лісцях якіх сядоць сілімакі. Ад часу да часу гэтыя павязаныя галінкі вымацоцца і сілімакі зьнімаюцца і даследвуюцца ў лябараторыях. Усе гэтыя заходы вядуть да таго, каб абніцца працент хворых у гэтым раёне і параўніць яго з другімі раёнаў, дзе нічога супраць хваробы не рабілася.

У сярэдзіне Каіру ў Эгіпце стаіць сваеасаблівая статуя. У спэцыяльных дні яна навет абвісіцца па вуліцах гораду. А прадстаўляе яна аграмаднага сілімака з грубымі, страшнымі рагамі, які старавацца раздушыць беднае селяніна. Жаночая постача стараеца вызваліць селяніна і забіць дзіда сілімака. Гэта жанчына мае сымбалізаваць Эгіпта.

І здзяйсніў Каір у Эгіпце стаіць сваеасаблівая статуя. У спэцыяльных дні яна навет абвісіцца па вуліцах гораду. А прадстаўляе яна аграмаднага сілімака з грубымі, страшнымі рагамі, які старавацца раздушыць беднае селяніна. Жаночая постача стараеца вызваліць селяніна і забіць дзіда сілімака. Гэта жанчына мае сымбалізаваць Эгіпта.

І здзяйсніў Каір у Эгіпце стаіць сваеасаблівая статуя. У спэцыяльных дні яна навет абвісіцца па вуліцах гораду. А прадстаўляе яна аграмаднага сілімака з грубымі, страшнымі рагамі, які старавацца раздушыць беднае селяніна. Жаночая постача стараеца вызваліць селяніна і забіць дзіда сілімака. Гэта жанчына мае сымбалізаваць Эгіпта.

Як „Звязда“ ілюструе энцыклапедыю або аб народнай асьвеце у Менску

У 29-ым томе Вялікае Савецкае Энцыклапедыі, дзе гаворыцца аб народнай асьвеце, сказана, між іншага, што ў СССР — у стадіях пасобных рэспублік і буйных местах наагул — народная асьвета ўзынята камуністычнай партыяй да «сінегульчыка сяродня» ўзроўню. На Задзесе ад гэтам «усеагульным сяроддзім» даведацца кожны (а даведаўшыся пракажа і іншым), хто імкненца пазнаць савецкую запраўднасць толькі на аснове энцыклапедыі і падобных ёй «экс-партийных бальшавіцкіх выданьняў (і, на жаль, такіх «энцыклапедын») пакінуць школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе імя Кірава наогул была закрыта. Усюго ў горадзе пакінулі школы сотні хлапцоў і дзяўчат, закрытыя вілікай колькасцю вучылікі.

«Нярэдка на прадпрыемствах затрымліваюцца вучняў вячорных школ на звышчасовыя работы, пасылаюцца ў камандзіровкі і г. д. З гэтай прычыны пакінулі школы № 15 і 7 дзесяткі работнікаў трактарнага Заводу, а школа на заводзе